

The Guideline for Preserving the “Ram Ton” Cultural Heritage of Bua Chum Sub-district, Chaibadan District, Lop Buri Province

Suriya Hanphichai

Lecturer, Faculty of Humanity and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

Received: June 9, 2017 **Accepted:** September 20, 2017

Abstract

This research aimed to: 1) study the history and changes of the *Ram Ton* cultural heritage of Bua Chum Sub-district, Chaibadan district, Lop Buri province; 2) document the *Ram Ton* cultural heritage; and 3) propose a guideline to make *Ram Ton* a local wisdom cultural heritage that can be preserved and carried on. It employed a qualitative research design. Data collection techniques were observation, in-depth interview with 23 informants, and focus group discussions with 25 experts. The findings reveal that the *Ram Ton* culture of Bua Chum Sub-district residents has been passed down from generations to generations since Bua Chum was an old boarder town. In the past, Bua Chum band had hundreds of *Ram Ton* dance songs but now there are only about a hundred songs. Mr. Yuai Chantemduang is the head of the band and there are 80 members. To preserve and conserve the *Ram Ton* cultural heritage, a participation mechanism a tri-party co-ordination of communities, temples, and schools with academic and budgetary supports from the public, private and civil sectors.

Keywords: cultural preservation, *Ram Ton*, cultural heritage

แนวทางการสืบสานมรดกวัฒนธรรมรำไทของตำบลบัวชุม อำเภอยัชบาล จังหวัดลพบุรี

สุริยะ หาญพิชัย

อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ได้รับบทความ: 9 มิถุนายน 2560 ตอบรับตีพิมพ์: 20 กันยายน 2560

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา และการเปลี่ยนแปลงมรดกวัฒนธรรมรำไท ในตำบล บัวชุม อำเภอยัชบาล จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อจัดทำข้อมูลมรดกวัฒนธรรมรำไทในตำบลบัวชุม อำเภอยัชบาล จังหวัดลพบุรี 3) เพื่อนำเสนอข้อมูลให้รำไทเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและสืบสานให้ดำรงอยู่สืบไป งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูล 23 คน และการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า การรำไทของชาวบ้านตำบลบัวชุมได้สืบทอดกันมาแต่ครั้งอดีต เนื่องจากบัวชุมแต่เดิมเป็นหัวเมืองเก่าที่มีคนอาศัยอยู่มาก่อนหน้านั้นแล้ว จึงมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อ ๆ กันมา เพลงรำไทของคณะบัวชุมในอดีตมีหลายร้อยเพลง แต่ที่ยังคงมีเนื้อเพลงที่สมบูรณ์เหลืออยู่ใช้ในการแสดงประมาณ 100 เพลง ซึ่งปัจจุบันมี ตายวย จันทร์เต็มดวง เป็นหัวหน้าคณะ และมีสมาชิกจำนวน 80 คน แนวทางการสืบสานและอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมรำไทของตำบลบัวชุม ต้องใช้กลไกการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น แบบ 3 ประสาน คือ ชุมชน วัด และโรงเรียน โดยมีหน่วยสนับสนุนคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สนับสนุนด้านงบประมาณ และด้านวิชาการ

คำสำคัญ : การสืบสานวัฒนธรรม รำไท มรดกวัฒนธรรม

บทนำ

มรดกทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมด้านภาษา วรรณกรรม งานศิลปะ ประเพณี การละเล่นต่าง ๆ ล้วนแต่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่ในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน มรดกทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นได้ในอนาคต โดยวัฒนธรรมสามารถถ่ายทอดโยงกันได้อย่างต่อเนื่องแบบกันได้อีก และสามารถนำไปดัดแปลงใช้ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคมและวัฒนธรรมของผู้นำไปใช้ การถ่ายทอดโยงต่อเนื่องแบบหรือการดัดแปลงนั้นจะไม่ทำให้วัฒนธรรมของตนเสียหายไป หากแต่จะทำให้วัฒนธรรมของตนเจริญก้าวหน้าและดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็ง มนุษย์ชาติที่มีความแตกต่างกันด้านชาติพันธุ์ อันเป็นไปตามกำเนิดของมนุษย์ที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ทำให้เกิดความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมซึ่งมีพื้นฐานมาจากสภาพภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ พิษพันธุ์ธรรมชาติที่แตกต่างกัน เป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาหากิน และการแต่งกาย มีอิทธิพลต่อพื้นฐานทางความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมต่าง ๆ ของมนุษย์จนก่อให้เกิดเอกลักษณ์ประจำถิ่นของตน มนุษย์แต่ละแห่ง แต่ละเผ่าพันธุ์จะมีวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าในอดีตโดยสามารถพิจารณาได้จากสิ่งที่เห็นในปัจจุบัน ความแตกต่างกันในด้านชาติพันธุ์มีผลทั้งความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมมีผลมาจากประสาทสัมผัสซึ่งมนุษย์ในส่วนต่าง ๆ ของโลกแม้จะฟังในสิ่งเดียวกันก็ได้อินไม่เหมือนกัน และแปลความตามสภาพพื้นฐานของตนเอง (วีรจักร วงศ์เงิน, 2551 : 1-2)

วัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายเกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือเป็นธรรมชาติ หรือเป็นความงามตามธรรมชาติ การเป็นมนุษย์จึงต้องทำความเข้าใจและภูมิใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมคือผลิตผลทางปัญญา อารมณ์ และจิตวิญญาณของมนุษย์ ซึ่งมีหลากหลายกลุ่มหลากหลายภาษา หลากหลายเผ่าพันธุ์การศึกษาวัฒนธรรม การทำความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรม และการชื่นชมวัฒนธรรมของกันและกัน ทำให้เราเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ รำโทน เป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของชาวบ้านที่ร่วมกันเล่นอย่างสนุกสนาน เพื่อความสามัคคี ใช้โทนเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ตีเป็นจังหวะหลัก โดยตีจังหวะง่าย ๆ คือ ปะ โทน ปะ โทน ปะ โทน โทน สลับกันไปเรื่อย ๆ ต่อมาได้เพิ่มเครื่องประกอบจังหวะ คือ ฉิ่ง และ กรับ เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน ผู้รำรำไปตามจังหวะโทน โดยไม่มีการกำหนดท่าร่ายตายตัว จะยกแขน วาดมือ อย่างไรก็ได้เพียงแต่อย่าทำให้เข้ากับจังหวะโทนเท่านั้น ต่อมารำโทนได้พัฒนามาเป็น “รำวง” ซึ่งมีลักษณะการแสดงที่สำคัญ คือ มีโต๊ะตั้งอยู่ตรงกลาง ชาย - หญิง รำเป็นคู่ ๆ ไปตามวงอย่างมีระเบียบแต่ยังคงยึดจังหวะโทนเป็นหลัก นิยมเล่นในทุกเทศกาล หรือจะเล่นกันเองด้วยความสนุกสนานก็ได้ (นุชนาฏ ตีเจริญ, 2553 : 1) เนื้อหาของบทเพลงรำโทนนอกจากให้ความบันเทิงแล้ว ยังสอดแทรกอารมณ์ ความรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นลงไปด้วย โดยสืบทอดต่อกันมาด้วยความจำ เพราะมีการร้อง รำ เล่นกันอยู่เสมอ รำโทนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้ให้ความสำคัญต่อการรำโทน โดยมุ่งส่งเสริมให้เป็นศิลปะประจำชาติ จึงมอบหมายให้กรมศิลปากร พิจารณาปรับปรุงการเล่นรำวงให้มีระเบียบ เป็นแบบฉบับอันดีของนาฏศิลป์ไทย กรมศิลปากรจึงประพันธ์บทร้องและทำนองขึ้นใหม่ พร้อมทั้งปรับปรุงเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นเพิ่มจากเดิม คือ ใช้วงปี่พาทย์ หรือวงดนตรีสากลบรรเลงด้วย แล้วกำหนดท่ารำให้ดังตามหลักนาฏศิลป์

ปีที่ 10 ฉบับที่ 4

ไทย มีการเผยแพร่ศิลปะการรำไทแบบใหม่ไปทั่วทั้งในและต่างประเทศ โดยเรียกชื่อว่า “รำวงมาตรฐาน” และเรียกรำไทแบบเดิมของชาวบ้านว่า “รำวงพื้นบ้าน” (ณัฐนรี รัตนสวัสดิ์, 2552 : 111-112)

ตำบลบัวชุม เดิมเป็นเมืองชัยบาดาลมีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นโท มีที่ตั้งอยู่ที่บัวชุม ขึ้นกับเมืองโคราช ต่อมาได้โอนไปขึ้นกับเมืองวิเชียร มณฑลเพชรบูรณ์ จนกระทั่ง พ.ศ. 2447 ได้ยกฐานะเป็นอำเภอมีที่ทำการอยู่ที่บัวชุม ปัจจุบันเป็นที่ตั้งสถานีอนามัยบัวชุม สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบสูง บางส่วนเป็นที่ราบตอนภูเขา มีแม่น้ำป่าสักและแม่น้ำลำสนธิไหลผ่าน เมืองบัวชุมจึงเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างเมืองต่าง ๆ เป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญของอำเภอชัยบาดาล โดยเฉพาะวัฒนธรรมรำไทของตำบลบัวชุมที่มีการอนุรักษ์และสืบสานกันมาจนปัจจุบัน วัฒนธรรมรำไทที่เป็นการละเล่นของชาวบ้านในตำบลบัวชุม มีความเสี่ยงในการที่จะสูญหายจากการแทรกแซงทางวัฒนธรรมของต่างชาติที่เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยปัจจุบัน ผู้ที่เคยเล่นและมีความรู้ความสามารถในการเล่นรำไทของตำบลบัวชุมก็เป็นบุคคลรุ่นก่อนซึ่งในปัจจุบันเป็นผู้สูงอายุ ตลอดจนการสืบทอดบทร้อง ทำรำ สืบบุคคลรุ่นใหม่ที่มีการสืบทอดกันแบบมุขปาฐะและแบบครูพักลักจำ ไม่มีระเบียบแบบแผน เสี่ยงต่อการสูญหายของมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น อาจเป็นการทำลายมรดกวัฒนธรรมรำไทได้ ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะศึกษารวบรวมข้อมูลของมรดกวัฒนธรรมรำไทในตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ไว้ให้เป็นระบบในหมวดหมู่เดียวกัน เพื่อเป็นการดำรงรักษาวัฒนธรรมของการละเล่นรำไท ให้เป็นแหล่งศึกษาวัฒนธรรม ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา และเป็นประโยชน์ต่ออนุชนรุ่นหลัง เพื่อเป็นการอนุรักษ์สืบสานมรดกวัฒนธรรมรำไทของตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรีให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา และการเปลี่ยนแปลงมรดกวัฒนธรรมรำไทในตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อจัดทำข้อมูลมรดกวัฒนธรรมรำไทในตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
3. เพื่อนำเสนอข้อมูลให้รำไทเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและสืบสานให้ดำรงอยู่สืบไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษากระบวนการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูล ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมรำไท ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรำไท ศึกษาความเป็นมาและสภาพท้องถิ่นในภาพรวม 2) สถานภาพการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมรำไท ขนบธรรมเนียมในการรำ เพลงและคำร้อง และกระบวนการ การแต่งกายและผู้แสดง เครื่องดนตรี โอกาสที่แสดง และ3) แนวทางการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมรำไทในตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูล มุ่งศึกษามรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมรำไทในพื้นที่ตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

ปีที่ 10 ฉบับที่ 4

3. **ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมรำไท่น ได้แก่ 1) ปราชญ์ชาวบ้านและผู้รู้ในท้องถิ่น 2) ตัวแทนคณะรำไท่นบัวชุม 3) ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมอำเภอ สภาวัฒนธรรมตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ฯลฯ

4. **ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย** ระยะเวลาในการศึกษารวบรวมและจัดเก็บข้อมูลมรดกวัฒนธรรมรำไท่นในตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี (12 เดือน) ระหว่าง ตุลาคม 2559 – กันยายน 2560

นิยามศัพท์เฉพาะ

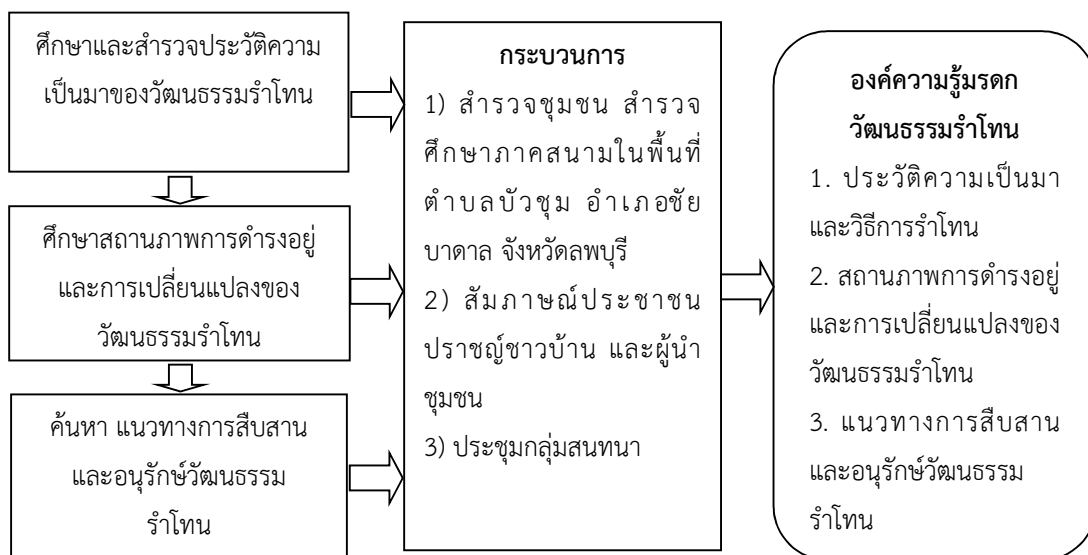
รำไท่น หมายถึง การละเล่นเพื่อความสำนึกอย่างหนึ่งของชาวบ้าน โดยใช้ไท่นเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ซึ่งผู้รำจะรำไปตามจังหวะไท่น โดยไม่มีการกำหนดท่ารำตายตัว จะยกแขน วาดมือ อย่างไรก็ได้ เพียงแต่อย่าทำให้เข้ากับจังหวะไท่นเท่านั้น

การสืบสาน หมายถึง การสื่อสารสืบต่อวัฒนธรรม และการถ่ายทอดวัฒนธรรมรำไท่นที่มีอยู่มิให้สูญหาย การรับรู้และเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์แนะนำ ให้บุคคลอื่นได้เรียนรู้วัฒนธรรมรำไท่น

การอนุรักษ์ หมายถึง การปกป้องรักษา ดูแลเอาใจใส่วัฒนธรรมรำไท่นที่มีอยู่มิให้สูญหาย การทำนุบำรุงให้อยู่ได้ยาวนานเท่านานตลอดถึง การประชาสัมพันธ์แนะนำ ให้บุคคลอื่นได้รับรู้รับทราบถึงวัฒนธรรมรำไท่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาแนวทางการสืบสานมรดกวัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรีผู้วิจัยประยุกต์ใช้ทฤษฎีมานุษยวิทยาวัฒนธรรม ซึ่งให้ความสนใจศึกษาวัฒนธรรมของคนที่อยู่สังคมวัฒนธรรมที่กล่าวถึงนี้มีขอบเขตการใช้ที่กว้างขวางมาก ทั้งนี้เพราะมีการยึดถือความหมายที่ว่า วัฒนธรรม คือ กิจกรรมทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นในอดีตและในปัจจุบัน และประยุกต์ใช้แนวคิดทางสังคมวิทยา คือ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม เน้นความเป็นระเบียบและเสถียรภาพของสังคม โดยพิจารณาจากระดับความสัมพันธ์ระหว่างระบบความเชื่อกับสังคม และระดับปัจเจกกับกลุ่มสังคม มุ่งเน้นอธิบายความหมายของวัฒนธรรม ในมุมมองที่หมายถึงผลของการคิดค้นทางวัฒนธรรม (Society Invention) และอาจถือได้ว่าเป็นมรดกทางสังคม เพราะเป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดทางสติปัญญาไปสู่รุ่นคนแต่ละรุ่น วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคมและธรรมชาติ วัฒนธรรมมีทั้งสาระและรูปแบบที่เป็นระบบความคิด วิธีการ โครงสร้างของสังคม ตลอดจนแบบแผนและทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น ส่วนวิธีการศึกษาที่ใช้ก็คือ มองวัฒนธรรมทุกอย่างทั้งหมดเป็นภาพรวม (Holistic Approach) และต้องเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย (ธนพร นุตสาระ, 2557 : 7-8) ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการสืบสานมรดกวัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม อำเภอยศบาตล จังหวัดลพบุรี การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์ และประชุมกลุ่มสนทนา โดยมีขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรำไท่นของตำบลบัวชุม อำเภอยศบาตล จังหวัดลพบุรี โดยผู้วิจัยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำนวน 23 คน ได้แก่ 1. ตัวแทนคณะรำไท่นของตำบลบัวชุม จำนวน 7 คน 2. ตัวแทนประชาชนในตำบลบัวชุม อำเภอยศบาตล จังหวัดลพบุรี จำนวน 9 คน 3. ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์รำไท่น จำนวน 7 คน และ 2) การสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การสังเกต ใช้ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้ศึกษาจะทำการสังเกตมุ่งเน้นการสำรวจข้อมูลชุมชนเกี่ยวกับบริบท สภาพแวดล้อม และสภาพทั่วไปของตำบลบัวชุม อำเภอยศบาตล จังหวัดลพบุรี รวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกตามประเด็นที่กำหนดไว้และถ่ายภาพ

2. การสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และวิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างคำถามในการนำถาม ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ข้อมูลกับตัวแทนคณะรำไท่น ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์รำไท่น และประชาชนในของตำบลบัวชุม โดยมีข้อคำถาม คือ สภาพทั่วไปของของตำบลบัวชุม ความเป็นมาของรำไท่น

ปีที่ 10 ฉบับที่ 4

ของตำบลบัวชุม การเปลี่ยนแปลงของราโทนของตำบลบัวชุมในปัจจุบันแนวการอนุรักษ์วัฒนธรรมราโทนของตำบลบัวชุม และ ข้อเสนอแนะในพัฒนาวัฒนธรรมราโทน

3. แบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่มสนทนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมราโทนเพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมราโทน และเพื่อการบันทึกและตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่ม ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีการสังเกตและจดบันทึกกิจกรรมในการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร / อินเทอร์เน็ต เป็นการสืบค้นเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมราโทน แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์เพิ่มเติมเนื้อหาของรายงานให้สมบูรณ์มากขึ้น

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการใช้การสังเกต และการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting Data) องค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมราโทนในของตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี บันทึกเสียงและภาพกับทุกกิจกรรม ทั้งเรื่องของข้อมูลชุมชน สภาพแวดล้อมและบริบท สภาพปัญหา และข้อคิดเห็น โดยการไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีนักวิจัยเป็นคนลงเก็บข้อมูล และการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการพูดคุย ใช้ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน เป็นการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ การดำเนินการสัมภาษณ์อยู่บนหลักการรักษาสีห์ของผู้ให้ข้อมูลด้วยการป้องกันและเก็บรักษาข้อมูลที่คาดว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ให้ข้อมูลเป็นความลับ และผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการใช้เครื่องมือบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์และอธิบายให้ผู้ให้ข้อมูลทราบล่วงหน้าว่าในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะใช้การจดบันทึกข้อความสำคัญโดยจัดทำบันทึกรายละเอียดหลังเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์แล้ว

3. การบันทึกข้อมูล ดำเนินการบันทึกข้อมูลจากภาคสนาม โดย 1) การบันทึกภาพ การบันทึกภาพเครื่องดนตรีและการแสดงเพื่อรวบรวมข้อมูลการแสดงพร้อมบทเพลงเพื่อนำมาวิเคราะห์ 2) การบันทึกเสียง การบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ของบุคคลทั้ง 3 กลุ่ม และการบันทึกเสียงเนื้อร้องและเสียงเครื่องดนตรีขณะทำการแสดงเพื่อรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบความถูกต้องโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าเชิงคุณภาพ (Triangulation) โดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) จากข้อมูลที่ได้รับมาจาก 3 แหล่ง คือ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) จากวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytical induction) การตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ปรากฏการณ์ และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ว่ามีความเป็นเอกพันธ์และฉันทมติ (Consensus) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยายโดยการประมวลข้อสรุปตามประเด็นต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมราโทนที่เหมาะสม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการสืบสานมรดกวัฒนธรรมรำโทนของตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี โดยใช้การเก็บข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก และประชุมกลุ่มสนทนา ผลการศึกษาพบว่า

1. ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมรำโทนของตำบลบัวชุม

รำโทน เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่นิยมเล่นทั่วไปในแถบภาคกลาง สันนิษฐานว่าน่าจะมามีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีจนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในสมัยที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ส่งเสริมให้มีการละเล่นรำโทนเพื่อให้เป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ จึงนิยมเล่นกันอย่างกว้างขวาง การเรียกชื่อการรำชนิดนี้มาจากเครื่องดนตรีที่ใช้ตีให้จังหวะเป็นหลัก คือ “โทน” ต่อมาได้มีการนำเอาเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ มาใช้ตีประกอบจังหวะ เพื่อเพิ่มความครื้นเครง เช่น ฉิ่ง ฉาบ กรับ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผู้แต่งเพลงขึ้นมาใช้ประกอบการรำโทน แล้วนำมาร้องต่อ ๆ กันไปในท้องถิ่นต่าง ๆ อีกมากมายหลายเพลง คำร้องและทำนองจึงมีความผิดเพี้ยนแตกต่างกันไป โดยรำโทนของบ้านบัวชุมนั้นมีการเล่นสืบทอดกันมาเป็นเวลานานหลายร้อยปีแล้ว ทั้งนี้เพราะบ้านบัวชุมเคยเป็นที่ตั้งของเมืองชัยบาดาลมีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นโทขึ้นกับมณฑลนครราชสีมา ก่อนที่จะถูกโอนไปขึ้นกับมณฑลเพชรบูรณ์ สระบุรี และสุดท้ายจึงได้โอนมาขึ้นกับจังหวัดลพบุรีการรำโทนมีการแลกเปลี่ยนรูปแบบการเล่น การร้อง การรำ โดยอาศัยการติดต่อไปมาค้าขายระหว่างเมืองและท้องถิ่นอื่น ๆ ทำให้การละเล่นรำโทนมีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันไปบ้าง แล้วแต่ว่าใครจะคิดสร้างสรรค์ศิลปะการเล่นให้มีความหลากหลาย หรือสวยงามสนุกสนานประทับใจอย่างไร ในปัจจุบันมีราษฎร หมู่ที่ 2 ของบ้านบัวชุมเพียงกลุ่มเดียวที่พยายามอนุรักษ์การละเล่นรำโทนนี้ไว้ โดยมีนายวย จันทรเต็มดวง เป็นผู้นำในการเล่นจนได้การยอมรับจากบุคคลทั่วไปว่าเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นด้านการละเล่นรำโทน

2. สถานภาพการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมรำโทนของตำบลบัวชุม

การรำโทนของชาวบ้านตำบลบัวชุมได้สืบทอดกันมาแต่ครั้งอดีต เนื่องจากบัวชุมแต่เดิมเป็นหัวเมืองเก่าที่มีคนอาศัยอยู่มาก่อนหน้านั้นแล้ว เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ด้วยข้าวปลาอาหาร ดังนั้นจึงมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อ ๆ กันมา สำหรับการเล่นรำโทนนิยมเล่นในช่วงที่ชาวบ้านว่างเว้นจากการทำนาโดยเฉพาะในช่วงตรุษสงกรานต์ ครั้งแรกอาจจะเป็นที่การตีโทนและรำเพียงอย่างเดียว ต่อมาได้นำเอาตัวละครในวรรณคดีมาแต่งเป็นเพลงรำโทน ระยะเวลาในการเล่นรำโทน ไม่มีระยะเวลาที่แน่นอน อาจเล่นติดต่อกันหลายชั่วโมงขึ้นอยู่กับผู้ร้อง ผู้ตีโทน และผู้รำ

ภาพที่ 2 การแสดงรำโทนของคณะรำโทนบัวชุม

2.1 ด้านลักษณะการรำ รำโทนของตำบลบัวชุมไม่มีการกำหนดท่าทางการรำที่ตายตัว แต่มีลักษณะการรำแบบไม่เคร่งครัด ปล่อยท่าทางการรำตามบุคลิกส่วนบุคคลเลย ลักษณะการรำโทนรำเป็นคู่ ๆ เดินเป็นวงกลม ใช้ท่าร่างกาย ๆ สุดแต่ใครจะรำหรือทำท่าใด ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ข้อเพียแต่อย่าทำให้ลงตามจังหวะเสียงโทน ชาย – หญิงรำเป็นคู่ ๆ เดินเป็นวงกลมอย่างมีระเบียบ โดยมีการขับร้องเพลงประกอบในการรำ

2.2 ด้านเพลงรำโทนของตำบลบัวชุม เพลงรำโทนของคณะบัวชุมในอดีตมีหลายร้อยเพลง แต่ที่ยังคงมีเนื้อเพลงที่สมบูรณ์เหลืออยู่ใช้ในการแสดงประมาณ 100 เพลง ที่ยังคงใช้ร้องเล่นกัน เนื้อเพลงเป็นไปอย่างสนุกสนาน นิยมเล่นในงานประเพณีประจำหมู่บ้าน ในช่วงเทศกาลตรุษสงกรานต์ และมีการนำไปแสดงตามงานประเพณีต่าง ๆ งานที่ได้รับเชิญไปแสดง และงานที่มีการว่าจ้างให้ไปแสดง โดยมีเพลงที่แสดงเอกลักษณ์ของชาวบัวชุม อาทิ เพลงบัวชุม เพลงโทนตำบลบัวชุม เพลงประวัติรำโทน เป็นต้น

ภาพที่ 3 เครื่องดนตรีประกอบการรำโทน

ปีที่ 10 ฉบับที่ 4

2.3 ด้านเครื่องดนตรี การเล่นรำโทนของชาวบ้านบัวชุมจะใช้โทนเป็นหลัก ต่อมาจึงมีการนำเอา ฉิ่ง ฉาบ และกรับ หรือการใช้ปรบมือประกอบด้วย โดยมากจะใช้โทน ประมาณ 3-6 ลูก จึงจะมีความไพเราะเข้าใจ ลักษณะหุ่นของโทนที่ชาวบ้านบัวชุมใช้ทำด้วยดินเผา มีรูปร่างคล้ายกับกลองยาวแต่สั้นกว่า ซึ่งด้วยหนึ่งตัวเงินตัวทองหรือหนึ่งงูเหลือม ไม่นิยมซึ่งด้วยหนึ่งวัว โทนที่จะมีเสียงไพเราะที่สุด จะต้องเป็นโทนที่มี “หุ่น” ทำด้วยเครื่องปั้นดินเผา และซึ่งด้วยหนึ่งตัวเงินตัวทองเท่านั้น

2.4 ด้านโอกาสของการใช้โทน ชาวบ้านบัวชุมนำโทนมาใช้ใน 2 กรณี คือ 1. เพื่อประกอบพิธีกรรม เพื่อความบันเทิง ในปัจจุบันวงรำโทนตำบลบัวชุม ที่มีคุณตายวย เป็นหัวหน้าคณะ มีสมาชิกจำนวน 100 คน ส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุ คุณตาเคยได้นำคณะไปแสดงสถานศึกษา หน่วยงานในตำบล อำเภอ ที่ใกล้เคียง และตามเทศกาลต่าง ๆ อีกทั้งได้ถ่ายทอดให้แก่ผู้ที่สนใจอยากจะทำมาเล่นในตำบล เพื่อเป็นการอนุรักษ์รำโทนของตำบลบัวชุม ให้อยู่สืบต่อไป คุณตาได้เล่าว่า ในปี พ.ศ. 2559 มีแนวคิดที่จะสืบทอดการเล่นรำโทนให้แก่ชาวตำบลบัวชุมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ให้แก่คนรุ่นหลังสืบต่อไป

2.5 ด้านความสำคัญและคุณค่า วัฒนธรรมรำโทนของตำบลบัวชุมมีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างมากซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าอย่างหนึ่ง ที่ควรอนุรักษ์มิให้สูญหายไปจากชุมชน หากประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมไม่เห็นความสำคัญและร่วมมือกันอนุรักษ์ สืบสาน และสืบทอดอย่างจริงจัง มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นก็จะด้อยค่าลงไปได้ในที่สุด จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนยังตระหนักและเห็นความสำคัญในคุณค่าของการแสดงวัฒนธรรมรำโทนของตำบลบัวชุม แต่ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐยังไม่ค่อยให้การสนับสนุนการดำเนินงานเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรมีการทำนุบำรุงสืบทอดมรดกนี้สู่เยาวชนรุ่นใหม่ เพื่อคงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองสืบไปตลอดชั่วกาลนาน

3. การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมรำโทนของตำบลบัวชุม

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุมสนทนาแบบกลุ่ม สามารถสรุปอธิบายแนวทางอนุรักษ์รำโทนของตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรีที่เหมาะสม ดังนี้

ภาพที่ 4 การประชุมกลุ่มสนทนา

3.1 ด้านการเก็บรักษา/สื่อความรู้ ได้แก่ 1) จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม ในการถ่ายทอดศิลปะการแสดงให้แก่เด็ก และเยาวชนในท้องถิ่นเกิดความสนใจและร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มฯ 2) จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตร และนำปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นผู้ให้ความรู้ 3) การส่งเสริมให้มีความรู้เกี่ยวกับการรำไท่นของตำบลบัวชุม อย่างกว้างขวาง โดยการเริ่มปลูกฝังความรู้การรำไท่นของตำบลบัวชุมให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายแก่บุคคลทั่วไป โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและ เยาวชนคนรุ่นใหม่มีความตระหนักและรู้คุณค่าในวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.2 ด้านการเรียนรู้/การถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ 4) จัดทำสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยขอความร่วมมือสถานศึกษาในชุมชนได้นำเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นไปประยุกต์เป็นบทเรียนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ 5) จัดฝึกอบรมให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถแสดงรำไท่นได้ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6) จัดลานแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น ลานธรรม ลานรำไท่น สำหรับเป็นเวทีการแสดงของคณะรำไท่นตำบลบัวชุม โดยเป็นสถานที่ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

3.3 ด้านการส่งเสริม/การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ 7) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น คู่มือ วีดิทัศน์ เว็บไซต์ วารสาร เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุมให้กับประชาชนในชุมชนและชุมชนอื่นได้รับรู้ 8) การประสานความร่วมมือกันของผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นรำไท่นของตำบลบัวชุม ควรเป็นกลุ่มคนทุกกลุ่มร่วมมือกัน เช่น ครูอาจารย์ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้ทรงภูมิปัญญา ตลอดจนชาวบ้านในชุมชน 9) หน่วยงานหรือสถาบันที่มีความสำคัญในทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นการรำไท่น เพื่อเป็นการบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง จึงจะสามารถทำให้การอนุรักษ์ และสืบทอดประสบผลสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง

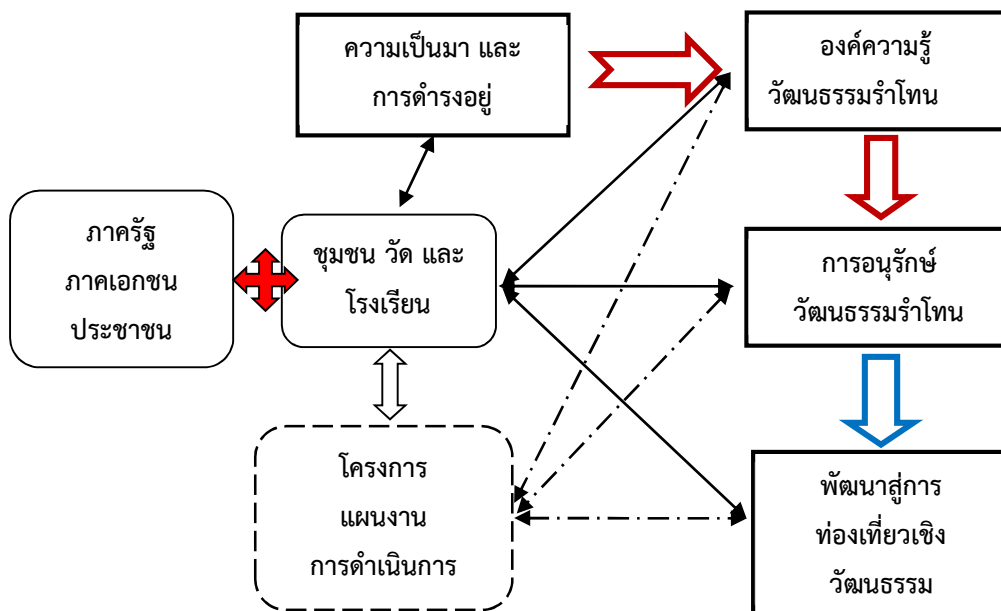
3.4 ด้านการพัฒนาวัฒนธรรมรำไท่นตำบลบัวชุม พบว่า ควรมีการพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมตามยุคสมัย ซึ่งต้องกระทำควบคู่กับการอนุรักษ์คุณค่าเดิมไว้ด้วย เพื่อให้วัฒนธรรมรำไท่นได้เป็นมรดกตกทอดให้แก่เยาวชนรุ่นหลัง ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน อาทิเช่น เนื้อร้อง ท่วงทำนอง ดนตรี ทำรำ โดยต้องได้รับความร่วมมือจากสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และชุมชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง จึงจะสามารถพัฒนาให้เป็นที่รู้จัก น่าสนใจของเด็ก และเยาวชนรุ่นใหม่ และควรมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4. แนวทางในการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม

ในการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม ต้องใช้กลไกการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม แบบ 3 ประสาน แบบ 3 ประสาน คือ ชุมชน วัด และโรงเรียน โดยมีหน่วยสนับสนุนคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องร่วมมือกันโดยจะต้องอาศัยกระบวนการในการขับเคลื่อน ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเริ่มคิดที่จะพัฒนาชุมชนร่วมกัน การค้นหาศักยภาพและทุนทางสังคมในชุมชนที่

ปีที่ 10 ฉบับที่ 4

เหมาะสม การสร้างผู้นำหรือแกนนำเพิ่มขึ้น การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การลงมือทำอย่างมีส่วนร่วมทั้งชุมชน ภาครัฐและเอกชน การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีการขยายผล

ภาพที่ 5 แนวทางในการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม

หน่วยงานที่ควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม โดยมีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) ชุมชน ควรเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม ให้คนในชุมชน 2) โรงเรียน และสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้เด็ก และเยาวชน ได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้รำไท่น 3) วัด ควรให้การสนับสนุนด้านสถานที่ สำหรับใช้ในการรวมกลุ่มของนักแสดงในการเรียนรู้ ฝึกซ้อมและจัดอบรมตามความเหมาะสม 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดทำแผนงานและโครงการในการจัดสรรงบประมาณให้กับชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมหรือจัดเวทีการแสดงวัฒนธรรมรำไท่นอย่างต่อเนื่อง และ 5) หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมภายในชุมชนและภายนอกชุมชนเพื่อให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนชุมชนทั่วไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการสืบสานมรดกวัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี พบว่ามีประเด็นสำคัญที่ต้องนำมาอภิปรายดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม

การละเล่นรำไท่นของบ้านบัวชุมนั้นมีการเล่นสืบทอดกันมาเป็นเวลานานหลายร้อยปีแล้ว ทั้งนี้เพราะบ้านบัวชุมเคยเป็นที่ตั้งของเมืองชัยบาดาลมีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นโทขึ้นกับมณฑลนครราชสีมา ก่อนที่จะถูกโอนไปขึ้นกับมณฑลเพชรบูรณ์ สระบุรี และสุดท้ายจึงได้โอนมาขึ้นกับจังหวัดลพบุรีการรำไท่นมีการแลกเปลี่ยนรูปแบบ

ปีที่ 10 ฉบับที่ 4

การเล่น การร้อง การรำ โดยอาศัยการติดต่อไปมาค้าขายระหว่างเมืองและท้องถิ่นอื่น ๆ ทำให้การละเล่นรำไท่นมีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันไปบ้าง แล้วแต่ว่าใครจะคิดสร้างสรรค์ศิลปะการละเล่นให้มีความหลากหลาย หรือสวยงามสนุกสนานประทับใจอย่างไร ในปัจจุบันมีราษฎร หมู่ที่ 2 ของบ้านบัวชุมเพียงกลุ่มเดียวที่พยายามอนุรักษ์การละเล่นรำไท่นไว้ โดยมีนายวย จันทรเต็มดวง เป็นผู้นำในการเล่นจนได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไปว่าเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นด้านการละเล่นรำไท่น วัฒนธรรมรำไท่นเป็นผลจากการคิดค้นทางวัฒนธรรม และเป็นมรดกทางสังคม เพราะเป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดทางสติปัญญาไปสู่รุ่นคนแต่ละรุ่น และเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

2. สถานภาพการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม

การรำไท่นของชาวบ้านตำบลบัวชุมได้สืบทอดกันมาแต่ครั้งอดีต เนื่องจากบัวชุมแต่เดิมเป็นหัวเมืองเก่าที่มีคนอาศัยอยู่มาก่อนหน้านั้นแล้ว เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ด้วยข้าวปลาอาหาร ดังนั้นจึงมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อ ๆ กันมา สำหรับการละเล่นรำไท่นนิยมเล่นในช่วงที่ชาวบ้านว่างเว้นจากการทำนาโดยเฉพาะในช่วงตรุษสงกรานต์ ครั้งแรกอาจจะเป็นที่การตีไท่นและรำเพียงอย่างเดียว ต่อมาได้นำเอาตัวละครในวรรณคดีมาแต่งเป็นเพลงรำไท่น ระยะเวลาในการเล่นรำไท่น ไม่มีระยะเวลาที่แน่นอน อาจเล่นติดต่อกันหลายชั่วโมงขึ้นอยู่กับผู้ร้อง ผู้ตีไท่น และผู้รำ บทเพลงที่ชาวบ้านบัวชุม นิยมเล่น ได้แก่ เพลงธงชาติไทย รำวงสามัคคี ไท่นปี่ไท่น ไท่นบัวชุม โดยมีเอกลักษณ์ที่สำคัญดังนี้

ลักษณะการรำ รำไท่นของตำบลบัวชุมไม่มีการกำหนดท่าทางการรำที่ตายตัว แต่มีลักษณะการรำแบบไม่เคร่งครัด ปล่อยท่าทางการรำตามบุคลิกส่วนบุคคลเลย ลักษณะการรำไท่นรำเป็นคู่ ๆ เดินเป็นวงกลม ใช้ท่ารำง่าย ๆ สุดแต่ใครจะรำหรือทำท่าใด ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ขอเพียงแต่อย่าทำให้ลงตามจังหวะเสียงไท่น ชายและหญิงจะรำเป็นคู่ ๆ เดินเป็นวงกลมอย่างมีระเบียบ โดยมีการขับร้องเพลงประกอบในการรำ

เพลงรำไท่นของตำบลบัวชุม ในอดีตเพลงรำไท่นของคณะบัวชุมในอดีตมีหลายร้อยเพลง แต่ที่ยังคงมีเนื้อเพลงที่สมบูรณ์เหลืออยู่ใช้ในการแสดงประมาณ 100 เพลง ที่ยังคงใช้ร้องเล่นกัน เนื้อเพลงเป็นไปอย่างสนุกสนาน นิยมเล่นในงานประเพณีประจำหมู่บ้าน ในช่วงเทศกาลตรุษสงกรานต์ และมีการนำไปแสดงตามงานประเพณีต่าง ๆ งานที่ได้รับเชิญไปแสดง และงานที่มีการว่าจ้างให้ไปแสดง โดยมีเพลงที่แสดงเอกลักษณ์ของชาวบัวชุม อาทิ เพลงบัวชุม เพลงไท่นตำบลบัวชุม เพลงประวัติรำไท่น เป็นต้น เนื้อเพลงส่วนใหญ่ของชาวบัวชุมจะให้ภาษาง่าย สนุกสนาน เนื้อความในเพลงโดยมากจะเป็นการร้องเกี่ยวกับของหนุ่มสาว และอาศัยการจดจำมาจากคนรุ่นก่อน ๆ

เครื่องดนตรี การเล่นรำไท่นของชาวบ้านบัวชุมจะใช้ไท่นเป็นหลัก ต่อมาจึงมีการนำเอา ฉิ่ง ฉาบ และกรับ หรือการใช้ปรบมือประกอบด้วย โดยมากจะใช้ไท่น ประมาณ 3-6 ลูก จึงมีความไพเราะเร้าใจ ลักษณะหุ่นของไท่นที่ชาวบ้านบัวชุมใช้ทำด้วยดินเผา มีรูปร่างคล้ายกับกลองยาวแต่สั้นกว่า ซึ่งด้วยหนังตัวเงินตัวทองหรือหนังงูเหลือม ไม่นิยมซึงด้วยหนังวัว ไท่นที่จะมีเสียงไพเราะที่สุด ต้องทำด้วยเครื่องปั้นดินเผา และซึงด้วยหนังตัวเงินตัวทองเท่านั้น

ปีที่ 10 ฉบับที่ 4

โอกาสของการใช้โขน โดยชาวบ้านบัวชุมนำโขนมาใช้ใน 2 กรณี คือ 1) เพื่อประกอบพิธีกรรม และ 2) เพื่อความบันเทิง ซึ่งในปัจจุบันวงรำโขนตำบลบัวชุม ที่มีคุณตายวย เป็นหัวหน้าคณะ มีสมาชิกจำนวน 80 คน ส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุ คุณตาเคยได้นำคณะไปแสดงสถานศึกษา หน่วยงานในตำบล อำเภอ ที่ใกล้เคียง และตามเทศกาลต่าง ๆ อีกทั้งได้ถ่ายทอดให้แก่ผู้ที่สนใจอยากจะเข้ามาเล่นในตำบล เพื่อเป็นการอนุรักษ์รำโขนของตำบล บ้านบัวชุมให้อยู่สืบต่อไป เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ให้แก่คนรุ่นหลังสืบต่อไป

ด้านความสำคัญและคุณค่า วัฒนธรรมรำโขนของตำบลบัวชุมมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อตำบล บัวชุมอย่างมากซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าอย่างหนึ่ง ที่ควรอนุรักษ์มิให้สูญหายไปจากชุมชน หากประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมไม่เห็นความสำคัญและร่วมมือกันอนุรักษ์ สืบสาน และสืบทอดอย่างจริงจัง มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นก็จะด้อยค่าลงไปได้ในที่สุด จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชน ยังตระหนักและเห็นความสำคัญในคุณค่าของการแสดงวัฒนธรรมรำโขนของตำบลบัวชุม แต่ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐยังไม่ค่อยให้การสนับสนุนการดำเนินงานเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรมีการทูลำรุง สืบทอดมรดกนี้สู่เยาวชนรุ่นใหม่ เพื่อคงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองสืบไปตลอดชั่วกาลนาน

วัฒนธรรมรำโขนตำบลบัวชุมแสดงออกถึงความเป็นระเบียบและความผาสุกของสังคม โดยพิจารณาได้จากระดับความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาหรือความเชื่อกับสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างระดับปัจเจกชนกับกลุ่ม ในสังคมที่ได้หลอมรวมกันจนจะนำไปสู่วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มั่นคงและพิธีกรรมที่กลายมาเป็นกลไกควบคุมพฤติกรรมทางสังคม อันทำให้เกิดการสร้างสรรคและการประยุกต์วิถีชีวิตเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นจนเป็นเอกลักษณ์ประจำของชุมชน และพัฒนาเป็นวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านในปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของ จูไร นักรปี (2553) ที่ได้ศึกษาพบว่า ภาพสะท้อนของเพลงรำโขนมีลักษณะการชื่นชม ความงามของกำแพงเมือง ความงามของดอกบัว ดอกกุหลาบ ดอกมะปราง ความงามของเจดีย์ การเกี่ยวพาราสี และการหยอกล้อของหนุ่มสาว บทบาทหน้าที่ของเพลงรำโขน เป็นเครื่องมือให้ความบันเทิงของคนในสังคม และเชื่อมโยงความสามัคคีในการรวมกลุ่มกัน ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงบทบาทไปเป็นการแสดงเพื่อการอนุรักษ์ในโอกาสต่าง ๆ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ปาริชาติ ลาจันทร์ (2555) ที่ได้พบว่า รำโขนมีการพัฒนามาจากการร้องเล่นกันในชุมชนในท้องถิ่น ร้องรำเพื่อแสดงความสามัคคีและสร้างความสนุกสนานให้แก่ชุมชน โอกาสที่ใช้แสดงในงานรื่นเริง งานบุญ งานกฐิน งานประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีประจำท้องถิ่น งานดอกกล้าสวน บาน งานแห่เทียนเข้าพรรษา งานที่ได้รับเชิญไปแสดง และงานที่มีการว่าจ้างให้ไปแสดง สอดคล้องกับการศึกษาของ นวลรวี จันทรลุน (2548) ที่ได้ศึกษาพบว่า การละเล่นรำโขนจังหวัดนครราชสีมาเป็นการแสดงนาฏศิลป์แบบราชภัฏ ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นมาเป็นเวลายาวนานจวบจนปัจจุบัน นอกจากแสดงเพื่อความบันเทิงแล้ว ยังมีการพัฒนารูปแบบใหม่ให้แตกต่างจากเดิมเพื่อให้ทันสมัย โดยนำไปใช้แสดงในงานเทศกาลสำคัญของท้องถิ่นในประเทศไทย ดังนั้นรำโขนจึงเป็นศิลปะการแสดงที่มีคุณค่าในการรับใช้สังคมทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งสมควรอนุรักษ์ไว้ต่อไป

3. การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมรำโทนของตำบลบัวชุม มีแนวทางที่สำคัญดังนี้

3.1 ด้านการเก็บรักษา/สื่อความรู้ ได้แก่ 1) จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมรำโทนของตำบลบัวชุม โดยชุมชนเป็นผู้จัดตั้งให้มีรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจน ในการถ่ายทอดศิลปะการแสดงให้แก่เด็ก และเยาวชนในท้องถิ่นเกิดความสนใจและร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มฯ 2) จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อเด็กและเยาวชนในชุมชนได้ศึกษาเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตร และนำปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นผู้ให้ความรู้และฝึกสอนเด็กและเยาวชน 3) การส่งเสริมให้มีความรู้เกี่ยวกับการรำโทนของตำบลบัวชุมอย่างกว้างขวาง โดยการเริ่มปลูกฝังความรู้การรำโทนของตำบลบัวชุมให้เป็นที่ยึดถืออย่างแพร่หลายแก่บุคคลทั่วไป โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่มีความตระหนักและรู้คุณค่าในวัฒนธรรมท้องถิ่น อาทิเช่น การจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น การผลิตสื่อเผยแพร่ความรู้

3.2 ด้านการเรียนรู้/การถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ 4) จัดทำสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยขอความร่วมมือสถานศึกษาในชุมชนได้นำเอาวัฒนธรรมท้องถิ่น ไปประยุกต์เป็นบทเรียนให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ โดยใช้ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้ให้ความรู้และฝึกฝน 5) จัดฝึกอบรมให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถแสดงรำโทนได้ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนเงินงบประมาณในการดำเนินงาน 6) จัดลานแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น ลานธรรม ลานรำโทน สำหรับเป็นเวทีการแสดงของคณะรำโทนตำบลบัวชุม โดยเป็นสถานที่ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรมการแสดงของท้องถิ่นให้เป็นที่ยึดถืออย่างแพร่หลาย

3.3 ด้านการส่งเสริม/การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ 7) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น คู่มือ วิดีทัศน์ เว็บไซต์ วารสาร เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมรำโทนของตำบลบัวชุมให้กับประชาชนในชุมชน และชุมชนอื่น ตลอดจนนักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไปได้เห็นความสำคัญของการแสดงรำโทนตำบลบัวชุม 8) การประสานความร่วมมือกันของผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การรำโทนของตำบลบัวชุม ควรเป็นกลุ่มคนทุกกลุ่มร่วมมือกัน เช่น ครูอาจารย์ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้ทรงภูมิปัญญา ตลอดจนชาวบ้านในชุมชน 9) หน่วยงานหรือสถาบันที่มีความสำคัญในทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นการรำโทน ได้แก่ วัด โรงเรียน หน่วยงานราชการ และชุมชน พยายามนำเอาการรำโทนของตำบลบัวชุมไปบรรจุลงในกิจกรรมของหน่วยงาน เพื่อเป็นการบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง จึงจะสามารถทำให้การอนุรักษ์และสืบทอดประสพผลสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมรำโทนของตำบลบัวชุมต้องให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเก็บรักษาองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมรำโทนและถ่ายทอดความรู้ไปสู่เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ โดยเน้นการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในงานประเพณีต่าง ๆ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาจัดทำหลักสูตรวัฒนธรรมเพื่อถ่ายทอดแก่บุคคลอื่นที่สนใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ จินตนา สนามชัยสกุล และคณะ (2552) ที่ได้ศึกษา การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านไทลื้อเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอลำเลียง พบว่า อำเภอลำเลียงควรกำหนดนโยบายให้หน่วยงานท้องถิ่น ฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมในงานประเพณี

ปีที่ 10 ฉบับที่ 4

ต่าง ๆ โดยให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรวัฒนธรรมท้องถิ่น สอดคล้องกับการศึกษาของ เอื้องฟ้า ถาวรรักษ (2555) ที่ได้ศึกษาพบว่า การให้เด็ก เยาวชน และประชาชนเห็นความสำคัญและคุณค่าของการแสดงรำตง จะเห็นได้ว่าการแสดงรำตง มีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งที่มีผลต่อเด็ก เยาวชน และประชาชน ได้เกิดจิตสำนึก รัก ห่วงแหน และสืบทอดให้แก่เยาวชนรุ่นหลัง ได้นำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังได้มีเวทีในการแสดงออกให้สังคมได้ชื่นชมในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ และได้ช่วยกันจรรโลง รักษา พัฒนาให้มีคุณค่าต่อสังคมโดยรวม

3.4 ด้านการพัฒนาวัฒนธรรมรำไท่นตำบลบัวชุม วัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถที่จะประยุกต์และพัฒนาได้ตามความเหมาะสมที่ไม่เป็นการทำลายเอกลักษณ์อันดีงามนั้น จึงควรมีการพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมตามยุคสมัย ซึ่งต้องกระทำควบคู่กับการอนุรักษ์คุณค่าเดิมไว้ด้วย เพื่อให้วัฒนธรรมรำไท่นได้เป็นมรดกตกทอดให้แก่เยาวชนรุ่นหลัง ต้องมีการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน เช่น เนื้อร้อง ท่วงทำนอง ดนตรี ท่ารำ โดยต้องได้รับความร่วมมือจากสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และชุมชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง จึงจะสามารถพัฒนาให้เป็นที่รู้จักและสร้างความน่าสนใจให้เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ และควรมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งต้องมีความร่วมมือในหลาย ๆ ด้าน จากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน สอดคล้องกับการศึกษาของ จินตนา สนามชัยสกุล และคณะ (2552) ได้ศึกษา การสืบสานและอนุรักษ์ วัฒนธรรมพื้นบ้านไทลื้อเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอลี้หม่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ชุดการแสดงการละเล่นผีตาโม่ที่มีการพัฒนาเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับศีรษะให้มีความประณีตทางศิลปะ ปรับปรุงเครื่องดนตรีและเพลงประกอบการแสดงให้เข้ากับยุคสมัยสนุกสนานเร้าใจและมีการปรับปรุงท่ารำให้มีแบบแผนที่แน่นอนชัดเจน สามารถสื่อความหมายถึงผู้ชมได้ง่ายได้มากขึ้น

4. แนวทางในการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม

ในการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม ต้องใช้กลไกการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ วัฒนธรรม แบบ 3 ประสาน แบบ 3 ประสาน คือ ชุมชน วัด และโรงเรียน โดยมีหน่วยสนับสนุนคือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องร่วมมือกันโดยจะต้องอาศัยกระบวนการในการขับเคลื่อน ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนเริ่มคิดที่จะพัฒนาชุมชนร่วมกัน การค้นหาศักยภาพและทุนทางสังคมในชุมชนที่เหมาะสม การสร้างผู้นำหรือแกนนำเพิ่มขึ้น การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การลงมือทำอย่างมีส่วนร่วมทั้งชุมชน ภาครัฐและเอกชน การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีการขยายผลในการอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมรำไท่นของตำบลบัวชุม โดยมีบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) ชุมชน ควรเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม ให้คนในชุมชน 2) โรงเรียนและสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้เด็ก และเยาวชน ได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้รำไท่น 3) วัด ควรให้การสนับสนุนด้านสถานที่ สำหรับใช้ในการรวมกลุ่มของนักแสดงในการเรียนรู้ ฝึกซ้อมและจัดอบรมตามความเหมาะสม 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดทำแผนงานและโครงการในการจัดสรรงบประมาณให้กับชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมหรือจัดเวทีการแสดงวัฒนธรรมรำไท่นอย่างต่อเนื่อง และ 5) หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมภายในชุมชนและภายนอกชุมชนเพื่อให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนชุมชนทั่วไป สอดคล้องกับการศึกษาของ เอื้องฟ้า ถาวรรักษ (2555) ที่ศึกษา

ปีที่ 10 ฉบับที่ 4

พบว่า แนวทางในการอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้าน รำตง มีแนวทางโดยให้ประชาชน ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เข้ามาร่วมมือกันสนับสนุน และกำหนดแนวทางการดำเนินงานอย่างจริงจัง จึงจะทำให้การอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านประสบความสำเร็จ โดยการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จัดฝึกอบรม จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ จัดลานวัฒนธรรมพื้นบ้าน และจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน “รำตง” สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนพพร นุตสาระ (2557) ที่ศึกษาพบว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีของชาวกะเหรี่ยงนั้น สำหรับโรงเรียนควรให้เครื่องดนตรีเตหน่าถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรดนตรีท้องถิ่น หน่วยงานรัฐควรจัดกิจกรรมส่งเสริมเพื่อให้มีเวทีสำหรับการแสดง รวมทั้งวัดเมื่อมีงานประเพณีควรให้มีเครื่องดนตรีเตหน่าภูมิบทบาทหน้าที่ในงานประเพณีนั้น ๆ เพื่อให้ชาวปกากะญอเห็นคุณค่าในตัวดนตรี และในด้านการปรับประยุกต์วัฒนธรรมดนตรีของชาวกะเหรี่ยงเข้าสู่การท่องเที่ยว เนื่องจากตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดขายทางด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ชุมชนควรมีความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ หน่วยงานรัฐ และโรงเรียนทั้งสามที่จะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เครื่องดนตรีเตหน่าภูมิเวทีสำหรับการแสดงในฐานะเครื่องดนตรีชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยงที่มีศักยภาพเหมือนเครื่องดนตรีอื่น ๆ รวมทั้งเพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่าของเครื่องดนตรีประจำชาติพันธุ์ของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผู้ที่เล่นรำไทของตำบลบัวชุม ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จึงควรส่งเสริมให้มีการเล่นรำไทในเด็ก และเยาวชนท้องถิ่น มีการสอนการเล่นรำไทซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียน โดยมีการปรับแต่งเนื้อหาของเพลงในทันสมัยแต่ยังคงคุณค่าของวัฒนธรรมอันดีงามไว้ เพื่อให้คนรุ่นใหม่รู้จักรำไทมากขึ้น

2) รำไทของตำบลบัวชุม ไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก ขาดการส่งเสริมอย่างจริงจัง มีเพียงผู้สูงอายุเป็นผู้อนุรักษ์รำไท และยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาครัฐควรให้ความใส่ใจ สนับสนุน และส่งเสริมให้รำไทของตำบลบัวชุมเป็นที่รู้จักของประชาชนในพื้นที่อำเภอย้ายบาดาล โดยการประชาสัมพันธ์ แล้วจึงขยายผลไปสู่ระดับจังหวัด และระดับประเทศต่อไป

3) รำไทในตำบลบัวชุมมีการเล่นรำไทลดน้อยลง จนทำให้เพลงรำไทมีจำนวนลดน้อยลงไปด้วย เนื่องจากถูกกลืนเลือนไปตามกาลเวลา จึงควรมีการแต่งเพลงรำไทเพิ่มเติมเพื่อให้เพลงที่แต่งขึ้นมีเนื้อหาที่ทันสมัยและทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ เช่น อำเภอย้ายบาดาล องค์การบริหารส่วนตำบลบัวชุม สภาวัฒนธรรมอำเภอ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมจังหวัด ควรให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณในการจัดกิจกรรมและเวทีการแสดงของนักแสดงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

4) ชุมชนตำบลบัวชุม ควรมีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจ ของคนในชุมชน ในการดำเนินงานสืบสาน อนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ด้านสถานศึกษา ควรมีการปลูกฝัง ให้เด็ก และเยาวชน ได้มีจิตสำนึกรักษาและหวงแหนในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง โดยเฉพาะวัฒนธรรมการแสดงรำไทที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวตำบลบัวชุม และวัด ซึ่งเป็น

ปีที่ 10 ฉบับที่ 4

ศูนย์กลางของชุมชน ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนสถานที่ในการจัดกิจกรรมลานวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นแหล่งบ่มเพาะเยาวชน สามารถจัดกิจกรรมของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

1) การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาความแตกต่างของวัฒนธรรมรำไท่นและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับรำไท่นในแต่ละพื้นที่ที่ยังมีการอนุรักษ์ไว้

2) ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมรำไท่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นอื่น ๆ ในเชิงบูรณาการ เพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา สนามชัยสกุล และคณะ. (2552). การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านไทลื้อ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- จุไร นกปี. (2553). การศึกษาเพลงรำไท่นตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐริ รัตนสวัสดิ์. (2552). รำไท่นคณะแม่ตะเคียน เทียนศรี ตำบลบางพิง อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่, 10(1), 109-120.
- ธนพชร นุตสาระ. (2557). แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีของชาวกะเหรี่ยง ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นุชนาฏ ดีเจริญ. (2553). รำวงในเขตภาคเหนือตอนล่าง: กรณีศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร นครสวรรค์ และพิจิตร. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 7(3), 115-130.
- นวลรวี จันทรลูน. (2548). พัฒนาการและนาฏลักษณ์ของรำไท่น จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ ลาจันนนท์. (2555). รำไท่น : กรณีศึกษากำหนดท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วีรจักร วงศ์เงิน. (2551). เพลงรำไท่น : กรณีศึกษาคณะรำไท่นบ้านไร่กว้าง ตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอื้องฟ้า ถาวรรักษ. (2555). การอนุรักษ์ สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านชาวกะเหรี่ยง “รำตง” อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี (รายงานการวิจัย). สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี.

Translated Thai References

- Chanrun, N. (2005). *Dramatic arts and development of Rum-Tone in Nakornratchasima Province*. Thesis for Master degree of Arts Chulalongkorn University. (In Thai)
- Decharoen, N. (2010). The Lower-Northern Region “Ram Wong”: A Case Study of Kamphaengpet, Nakornsawan, and Phichit Provinces. *Humanity journal, Naresuan University*, 7(3), 115-130. (In Thai)
- Lachannon, P. (2012). *Rum Tone: A Case Study of Ban Tabon, Mueang District, Phetchabun Province*. Thesis for Master degree of Arts Naresuan University. (In Thai)
- Nakpi, J. (2010) *The Study Rum Tone of Nakhonchum Sub-district, Mueang District, Kamphaengphet Province*. Thesis for Master degree of Arts Naresuan University. (In Thai)
- Nudtasara, T. (2014). *The Process of Conserving the Music Culture of Karen, Tombon Ban Chan Ganlyaniwattta District, Chiang Mai Province* (Research Report). Chiang mai Rajabhat University. (In Thai)
- Rattanasawat, N. (2008). Rum Tone Maetakean Teansri Group, Bangpuang Sub-district, Banmi District, Lop Buri Province. *Rajabhat Chiang mai Research journal*, 10(1). 109-120. (In Thai)
- Snamchaikhul, J. et al. (2009). *The Development of the Network of State, Private Organization, and Community to Develop the Sweet Tamarind Product Business Body for Self Support in Phetchabun Province* (Research Report). Phetchabun Rajabhat University. (In Thai)
- Tavornruck, U. (2012). *Conserving and Inheritance of Folk Art of Karen “Rum Tong” in Si-sawat District, Kanchanaburi Province* (Research Report). Kanchanaburi Provincial culture. (In Thai)
- Wong-ngoen, W. (2008). *Rumtone: A Case Study of Baan Rai Krang Group, Raisaton Village, Ban Lad District, Petchaburi Province*. Thesis for Master degree of Arts Srinakarinwirot University. (In Thai)